

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců JUDr. Jakuba Camrdy a Mgr. Ondřeje Mrákoty v právní věci žalobce: **N. T. M.**, zast. JUDr. Pavlem Jelínkem, advokátem se sídlem v Pardubicích, Dražkovice 181, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky**, se sídlem v Praze 7, P. O. Box 21/OAM, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích ze dne 18. 12. 2013, č. j. 53 Az 1/2013-36,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Kasační stížností se žalobce (dále jen „stěžovatel“) domáhá zrušení rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích (dále jen „krajský soud“), kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 2. 8. 2013, č. j. OAM-223/ZA14-ZA04-2012; tímto žalovaný rozhodl tak, že se stěžovateli mezinárodní ochrana dle ustanovení § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“), neuděluje.

I. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

Stěžovatel v kasační stížnosti namítá, že v soudním řízení nebyl poučen o možnosti navrhnout tlumočníka za účelem porozumění jednacím jazyku při soudním jednání, a to

ani před jednáním, ani při něm. Krajskému soudu přitom muselo být nade vší pochybnost ze správního spisu zjevné, že potřeba tlumočníka pro soudní jednání, kterého se stěžovatel měl zájem účastnit, je nutná. Stěžovatel tvrdí, že neměl možnost se jakkoliv v řízení k věci vyjádřit, ač očekával, že tlumočník bude, stejně jako v průběhu správního řízení, přítomen. Pokud by stěžovatel byl krajským soudem vyrozuměn o nutnosti požádat soud o zajištění tlumočníka pro soudní jednání s předstihem současně s výzvou účastníkům dle ustanovení § 51 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), popř. s poučením účastníkům řízení o možnosti vznášet námitku podjatosti, učinil by tak, neboť i ve správním řízení služby tlumočníka ovládajícího jeho mateřský jazyk využil. Krajský soud dle stěžovatele pochybil, když mu neumožnil rovnost zbraní, nepoučil jej o možnosti požádat o tlumočníka ovládajícího jeho mateřský jazyk, ač tak učinit po zjištění skutečností plynoucích ze správního spisu, měl. Tuto skutečnost přitom dle stěžovatele měl a mohl krajský soud zjistit a shledat i při samotném soudním jednání, kdy se stěžovatel s ohledem na absenci tlumočníka ani nebyl sto k věci vyjádřit a jazyku jednacímu neporozuměl. Toto pochybení krajského soudu lze beze všeho považovat za pochybení principu spravedlivého řízení. Shora uvedené premisy již deklaroval i Nejvyšší správní soud ve svém rozhodnutí ze dne 21. 4. 2005, sp. zn. 2 Azs 52/2005, dle něhož *„práva cizince neovládajícího český jazyk budou garantována tehdy, pokud jej soud nejpozději spolu s prvním úkonem učiněným poté, co u účastníka potřeba tlumočníka vyjde najevo, v jeho mateřském jazyce nebo jiném jazyce, kterému účastník rozumí, vyrozumí o tom, že soud zasílá písemnosti účastníkům v češtině a že pokud účastník není schopen jim porozumět nebo není schopen si rychle zajistit jejich překlad, je třeba, aby se ihned po doručení písemnosti obrátil na soud, který zajistí, že účastníkovi bude obsah soudní písemnosti přeložen“*. Na základě všech shora uvedených premis má stěžovatel za to, že byla porušena jeho práva na spravedlivý proces a žádá, aby při rozhodování soudu o této kasační stížnosti bylo rozhodnuto spravedlivě, nestranně, za současného zachování jeho procesních práv. Z důvodů výše uvedených stěžovatel navrhuje, aby Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvádí, že vzhledem ke skutečnosti, že kasační námitky směřují výhradně proti procesnímu postupu soudu, nechává posouzení jejich důvodnosti na Nejvyšším správním soudu. Podotýká však, že za účelem zajištění spravedlivého procesu si stěžovatel zvolil právního zástupce, který ho v řízení zastupoval, hájil jeho práva a vznášel za něj potřebné návrhy. Stěžovatel, resp. ani jeho právní zástupce, nenavrhovali v řízení před soudem provedení důkazu výsledkem stěžovatele. Již v průběhu řízení před správním orgánem byl stěžovateli poskytnut dostatečný prostor uvést všechny důvody, kvůli kterým o mezinárodní ochranu žádá. Bylo mu, stejně jako jeho právnímu zástupci, umožněno seznámit se s podklady pro vydání rozhodnutí, případně navrhnout jejich doplnění. V podané kasační stížnosti tedy správní orgán neshledává žádné skutečnosti, které by závěry o neudělení mezinárodní ochrany vyvracely, navrhuje proto její zamítnutí.

II. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

Nejvyšší správní soud přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení

pokračování

napadeného rozsudku (ustanovení § 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadený rozsudek vzešel (ustanovení § 102 s. ř. s.), a je zastoupen advokátem (ustanovení § 105 odst. 2 s. ř. s.). Kasační stížnost je rovněž přípustná.

Po konstatování přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud ve smyslu ustanovení § 104a s. ř. s. dále zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle citovaného ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. Zákonný pojem „přesah vlastních zájmů stěžovatele“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, představuje neurčitý právní pojem, jehož výklad provedl Nejvyšší správní soud již ve svém usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publikovaném pod č. 933/2006 Sb. NSS. O přijatelnou kasační stížnost se podle tohoto usnesení může jednat v následujících typových případech:

1) Kasační stížnost se dotýká *právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu.*

2) Kasační stížnost se týká *právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně.* Rozdílnost v judikatuře přitom může vyvstat na úrovni krajských soudů i v rámci Nejvyššího správního soudu.

3) Kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit *judikatorní odklon*, tj. Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně.

4) Další případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno *zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatele.*

O zásadní právní pochybení se v konkrétním případě může jednat především tehdy, pokud: a) krajský soud ve svém rozhodnutí *nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu* a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu, b) krajský soud *v jednotlivém případě hrubě pochybil* při výkladu hmotného či procesního práva.

Stěžovatel podle obsahu kasační stížnosti podřadil svou kasační stížnost pod čtvrtý důvod přijatelnosti – zásadní pochybení krajského soudu, které mohlo mít dopad do jeho hmotněprávního postavení, přičemž se opírá o bod a) čtvrtého důvodu přijatelnosti, tj. že krajský soud *v jednotlivém případě hrubě pochybil* při výkladu procesního práva i b) čtvrtého důvodu přijatelnosti – že krajský soud ve svém rozhodnutí *nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu* a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu. Nejvyšší správní soud se s tímto názorem neztotožňuje a neshledává v kasační stížnosti relevantní argumenty svědčící pro její přijatelnost.

Stěžovatelova jediná kasační námitka spočívá v tom, že neměl v průběhu soudního jednání před krajským soudem tlumočníka, když krajskému soudu přitom muselo být nade vše pochybnost ze správního spisu zjevné, že potřeba tlumočníka pro soudní jednání, kterého se chtěl stěžovatel zúčastnit, je nutná.

K uplatnění stížní námitce Nejvyšší správní soud konstatuje, že se již otázkou, zda a do jaké míry má žalobce ve věcech mezinárodní ochrany v řízení před krajským soudem právo na tlumočníka či na komunikaci v jiném než českém jazyce, ve své judikatuře opakovaně zabýval (všechna zde citovaná rozhodnutí jsou přístupná na www.nssoud.cz). Např. v rozsudku ze dne 29. 1. 2010, č. j. 5 Azs 54/2009 - 42, Nejvyšší správní soud posuzoval, zda právo na tlumočníka, tak, jak je zakotveno v právním řádu České republiky, lze vztahovat i na písemný styk mezi soudem a účastníky řízení. Nejvyšší správní soud připomněl, že podle čl. 37 odst. 4 Listiny základních práva a svobod, „*kdo prohlásí, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání, má právo na tlumočníka*“, a že podle stanoviska pléna Ústavního soudu ze dne 25. 10. 2005, sp. zn. Pl. ÚS -st. 20/05, nedopadá toto právo garantované v citovaném čl. 37 odst. 4 Listiny na písemný styk soudu s účastníky řízení. Ústavní soud však zároveň nevyločil, že konkrétní zákonná úprava práva na tlumočníka může poskytovat vyšší standard ochrany práv účastníků řízení.

Na zákonné úrovni je právo na tlumočníka zakotveno v § 18 odst. 2 o. s. ř., který je v důsledku § 64 s. ř. s. použitelný i v soudním řízení správním. Ustanovení § 18 odst. 2 o. s. ř. s. stanoví, že soud ustanoví tlumočníka účastníku řízení, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk, jakmile taková potřeba vyjde v řízení najevo. Podle dosavadní poměrně rozsáhlé judikatury Nejvyššího správního soudu povinnost ustanovit účastníku řízení tlumočníka podle § 18 odst. 2 o. s. ř. vzniká soudu pouze tehdy, pokud taková potřeba vyjde najevo, tedy pokud se v řízení objeví konkrétní skutečnost nasvědčující potřebě tlumočníka ustanovit a pokud se po jejím prověření soudem ukáže, že účastník k řádnému uplatňování svých práv v soudním řízení tlumočníka potřebuje. Takovouto konkrétní skutečností je samozřejmě v první řadě, pokud o ustanovení tlumočníka účastník sám požádá. Další takovou skutečností však může být zejména to, že účastník se soudem začne komunikovat jiným než českým jazykem, nebo to, že z jeho projevů (vedených v jazyce českém) je patrné, že se česky nemůže dorozumět dostatečně dobře (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 4. 2005, č. j. 2 Azs 52/2005 - 47). V rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2007, č. j. 2 Afs 36/2007 - 86, zdejší soud konstatoval, že lze po účastníku řízení spravedlivé požadovat, aby skutečnost, že jazyku, v němž se vede řízení, nerozumí, dal příslušnému orgánu najevo. Z uvedeného se tedy podává, že povinnost soudu ustanovit účastníku řízení, jehož mateřštinou není český jazyk, tlumočníka, závisí primárně na tom, zda se v řízení objeví konkrétní skutečnost nasvědčující potřebě tlumočníka ustanovit. Při posuzování toho, zda taková konkrétní skutečnost najevo vyšla či ne, je třeba klást velký důraz na vlastní aktivitu účastníka řízení (srov. např. již citovaný rozsudek ze dne 29. 1. 2010, č. j. 5 Azs 54/2009 - 42).

Skutečnost, že účastníkem řízení je cizí státní příslušník, sice může být podle konkrétních okolností předpokladem k tomu, aby soud přistoupil k poučení účastníka o právu jednat v jeho mateřštině; sama o sobě bez dalšího mu však povinnost poučit účastníka o uvedeném právu nezakládá (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 11. 2003, č. j. 7 Azs 17/2003 - 40).

Nejvyšší správní soud s přihlédnutím k uvedenému výše dospěl k závěru, že se v případě stěžovatele neobjevily konkrétní skutečnosti, které by nasvědčovaly potřebě tlumočníka stěžovateli ustanovit. Jedinou skutečností, ze které by soud mohl případně usuzovat, že stěžovatel potřebuje pro ochranu svých práv tlumočníka, je přítomnost

pokračování

tlumočníka v průběhu správního řízení, což je však v případě řízení ve věcech mezinárodní ochrany věcí zcela standardní. Vzhledem k tomu, že stěžovatel byl během řízení před krajským soudem zastoupen obecným zmocněncem s právnickým vzděláním, soud nemohl potřebu tlumočníka předvídat; pokud byl při soudním řízení přítomen pouze stěžovatel s obecným zmocněncem s právnickým vzděláním, krajský soud mohl usuzovat, že obecný zmocněnec je schopen se se stěžovatelem dorozumět, a pokud by to bylo nutné k hájení stěžovatelových zájmů, mohl soudu ustanovení tlumočníka navrhnout jak sám stěžovatel, tak popř. jeho zmocněnec. Byl to nadto rovněž stěžovatel, kdo k žádosti soudu trval na ústním jednání, již v tomto okamžiku mohl potřebu tlumočníka soudu představit. K žádné aktivitě zástupce stěžovatele ani stěžovatele tímto směrem však ani před začátkem jednání ani kdykoli během jednání nedošlo. Lze na tomto místě odkázat na rozsudek zdejšího soudu ze dne 26. 10. 2007, č. j. 2 Afs 36/2007 - 86, v němž se mimo jiné též uvádí: „*Právo na tlumočníka má kompenzovat „imanentní“ nevýhodu toho, kdo nerozumí jazyku, v němž se vede řízení, ovšem nesmí mu na druhé straně poskytovat neodůvodněnou výhodu. Nesmí především sloužit k umělému vyvolávání průtahů a natolik komplikovat a prodražovat příslušné řízení, že by se stalo fakticky neskončitelným nebo skončitelným jen za cenu neúměrných nákladů. [...] Znamená to tedy také, že určité důsledky své nevýhody, spočívající v tom, že nerozumí jazyku, v němž se vede řízení, musí dotyčná osoba snášet a že je musí kompenzovat vlastní zvýšenou aktivitou v řízení. Zejména je po ní spravedlivé požadovat, aby skutečnost, že jazyku, v němž se vede řízení, nerozumí, dala příslušnému orgánu najevo, je-li schopna tak učinit“.*

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že ustálená a vnitřně jednotná judikatura poskytuje dostatečnou odpověď na všechny námitky podávané v kasační stížnosti a z řízení nikterak nevyplývá, že by ji krajský soud nerespektoval. Za těchto okolností soud konstatuje, že kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Shledal ji proto ve smyslu § 104a s. ř. s. nepřijatelnou a z tohoto důvodu ji odmítl.

O nákladech řízení soud rozhodl v souladu s ustanovením § 60 odst. 3 ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s.; žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, byla-li kasační stížnost odmítnuta.

Poučení: Proti tomuto usnesení **nejsou** opravné prostředky přípustné (ustanovení § 53 odst. 3, ustanovení § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 28. března 2014

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu